

доробок М.Стельмаха, дослідник стверджує, що одна з найважливіших настанов автора — “постійне “розкопування” й поетичне “очищення” джерел селянської моральності, що здійснюється письменником у “спілці” з фольклором”¹⁸.

Слід погодитися зі Г.Штонем, який доводить, що романи й повісті про окупаційне лихоліття О.Довженка, А.Дімарова, Григорія і Григора Тютюнників, В.Міняйла, М.Стельмаха, Б.Харчука залишаються, “можливо, єдиним острівцем антитоталітарного прозописьма на терені чи й не всього колишнього СРСР”, оскільки це “борг не офіційному народові-переможцю, а народові-страстотерпцю, народові-мученику і народові-життєохоронцю”¹⁹.

Література соцреалізму ґрунтується не лише на офіційних ідеологемах та міфах. Вона має свою естетичну програму, витоки якої вже стали об’єктом досить докладного вивчення. Наприклад, висловлюється думка, що основоположні категорії соцреалізму — ідейність, класовість, партійність — закорінені в російській літературі та критиці 60-х рр. XIX ст.²⁰. Існує теорія соцреалізму як продовження російського авангарду²¹, як спроби творення новітньої літератури, охопленої ідеєю побудови майбутнього на руїнах старого світу²². На наш погляд, лише продовження подібних досліджень дасть змогу об’єктивно інтерпретувати значний масив творів, означених як соцреалістичні.

¹⁸ Там само. — С.213.

¹⁹ Там само. — С.309.

²⁰ Див.: Баліна М. Идейность-классовость-партийность // Соцреалистический канон. — СПб., 2000. — С.362–375.

²¹ Див.: Гройс Б. Рождение социалистического реализма из духа русского авангарда // Вопросы литературы. — 1992. — №1. — С.42-61.

²² Див.: Скороспелова Е. Русская проза XX века... — С.249.

Строра

Вислизають хвилини із верші колоній моїх,
Це великий ісход крізь дробівню зневірених вірусів.
Є стратег, що поліг — мій навічно реліктовий гріх.
Є велике прощення, і я його впевнено випросив.

Я марою не міг. І чугайстром у неківть не йшов.
Непоміченим — рай. Бо стовпи верстові перелічені.
Без моєї душі Всесвіт цей неформенний — ніщо,
А в команді зі мною — він вартий, принаймні, звеличення.
(“Нігілізм на коня”)

Видавнича ініціатива “Аркада Презент”, що здійснюється у рамках програми “Культурванш”, об’єднує низку серій. У серії “Акценти”, присвяченій “дев’яностикам”, видано поетичну книжку **“Босяцький калфа” Сергія Пантюка (К.: Liga Artis, 2003)** — авангардову, вибухову, епатажну, при цьому навдивовиж занурену у міфічний Перунів світ: “Магію міст нещодавніх / Де зупинявся потяг / Струшую в сніг як попіл / Душа моя — рибина / Періоду нересту / Чи скрес у верхів’ях лід? // Вербна неділя на верби не ділена / Прийми ж Господи душу / безвинно убієнної лози”. Або: “І тризна без чарки, як три знавеснілі молитви, / Чи мантри, бо місяць і дідька, і Крішни приборічник”. Гіркотою пройняте його Слово (“А де росли трава й Антонич, / Тепер стирчить чернополох”), бо воно відлунює на всі трагедії нашого XXI століття — на тероризм, на зловісну постать Бен Ладена, трактованої дуже своєрідно (“І смерть ненавмисна й життя навмання”), на одвічну дилему: смерть—життя, жертва—вбивця (“Та найбільше я прагнув / відвічнитися вбивати. / Шкода лише, що мертві / так нічого й не дізналися / про це сокровенне / бажання моє...” — “Бажання й підсумки” із промовистим епіграфом “Після першого всі блюють... — заспокоїв мене капітан...”). Бездоганний поетичний слух робить гру зі словом насолодою для читача (дивись виділене курсивом).

І все це не виключає, а навпаки — передбачає щирий ліризм автора у любовній ліриці (“Клич мене, клич / з далечі потолоченої, / води несколоченої, / знеможеної, / переможеної [...] / Клич мене, клич / із безмежжя, / безбережжя, / де стежка / бентежно крута / і до ніг не одразу горнеться... / Та твоя світанкова фата / Виткана з ніжних зіткань / Місяця й сонця. / Клич мене, клич, кохана...” — з вірша, присвяченого Тетянці — “Ладі рівноапостольній”).

В.Л.

Слово і Час. 2005. №2